

9^ο Γυμνάσιο Τρικάλων: Εκπαιδευτική περιήγηση και ξενάγηση στο Βαρούσι, Αμαλία Κ. Ηλιάδη, φιλόλογος-ιστορικός, Δ/ντρια 9^{ου} Γυμνασίου Τρικάλων

Οι μαθητές/τριες του τμήματος Β3 του 9^{ου} Γυμνασίου Τρικάλων περιηγήθηκαν και ξεναγήθηκαν στην παραδοσιακή συνοικία της πόλης μας, στο Βαρούσι, την περασμένη Παρασκευή, 26-01-2024, με πρωτοβουλία της διδάσκουσας καθηγήτριας και Διευθύντριας του Σχολείου Αμαλίας Κ. Ηλιάδη, φιλόλογου-ιστορικού, στο πλαίσιο του μαθήματος της Ιστορίας-Ιστορία Τέχνης και Πολιτισμού.

Στη διάρκεια της εκπαιδευτικής μας περιήγησης απολάυσουμε την αρχιτεκτονική, τα μνημεία και την αισθητική τους στην παραδοσιακή συνοικία Βαρούσι της πόλης μας. Η φωτογραφική αποτύπωση των αξιοθέατων αρχιτεκτονημάτων και των παλιών σπιτιών-μνημείων του πυρήνα της παλιάς πόλης των Τρικάλων, δηλαδή της αμιγώς χριστιανικής συνοικίας του Βαρουσιού, συντελέστηκε χάρη στην αгаσθή συνεργασία συντονίστριας καθηγήτριας και μαθητών/τριών. Αναλογιστήκαμε πως επί τουρκοκρατίας ήταν χριστιανική συνοικία, μέχρι τη δεκαετία του 1930 η αρχοντογειτονιά των Τρικάλων που σήμερα είναι στο σύνολο της διατηρητέα. Τα παλιά βαρουσιώτικα σπίτια κτισμένα μεταξύ 17ου και 19ου αι. και οι πολυάριθμες εκκλησίες αντικατοπτρίζουν την οικονομική και πολιτιστική άνθιση του 18ου και 19ου αι. που ήταν αποτέλεσμα της ανάπτυξης του εμπορίου και της βιοτεχνίας.

Το Βαρούσι διακρίνεται για τα όμορφα αρχοντικά με τους περίτεχνους αρχιτεκτονικούς ρυθμούς και τις υπέροχες εσωτερικές αυλές. Στη συγκεκριμένη συνοικία βρίσκονται οι παλαιότερες εκκλησίες της πόλης, οι οποίες βρίσκονται χτισμένες πολύ κοντά η μία στην άλλη. Οι σωζόμενοι σήμερα ναοί είναι των Αγίων Αναργύρων (τοιχογραφίες του 1575), του Αγίου Δημητρίου (πριν το 1588), του Αγίου Ιωάννου του Ελεήμονος και του Αγίου Παντελεήμονος (τέλη 16ου – αρχές 17ου αι.), του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου (1674), της Αγίας Μαρίνας (1766), της Αγίας Παρασκευής (1843), της Παναγίας Φανερωμένης ή του Γενεσίου της Θεοτόκου (1849-1853), της Αγίας Επισκέψεως (1863-1877), του Αγίου Στεφάνου (1882).

Τα κριτήρια επιλογής του Βαρουσιού υπήρξαν τα ακόλουθα:

1. Η στενή σύνδεσή του με την ιστορία των Τρικάλων, την οποία πρέπει

να γνωρίσουν οι μαθητές για τη διατήρηση του παραδοσιακού μας πολιτισμού, την προστασία και διάδοση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς ,

2. Η επιλογή ενός τέτοιου θέματος προτρέπει τους μαθητές και τις μαθήτριες να αναλάβουν πρωτοβουλίες και δράση ώστε να λειτουργούν ως ενεργά μέλη της κοινωνίας, βοηθώντας στη διατήρηση αρχικά και κατόπιν στην αναβάθμιση της ποιότητας της ζωής στον αστικό ιστό μιας όμορφης πόλης της περιφέρειας, όπως είναι τα Τρίκαλα

3. Μέσα από την όλη διαδικασία ευαισθητοποιούνται οι μαθητές σε κοινωνικά-ιστορικά-πολιτιστικά-πολιτισμικά θέματα.

Η γνωριμία μέσω της περιήγησης, επιτόπιας έρευνας πεδίου και μελέτης με χώρους που διατηρούν την ταυτότητα του ελληνικού αστικού τοπίου και αντιστέκονται στην πολιτισμική αφομοίωση. Μέσα από κατάλληλη προεργασία, η επαφή των μαθητών μας με την πολιτιστική τους κληρονομιά με την επιτόπια επίσκεψη των εμπλεκόμενων στην παραδοσιακή συνοικία της πόλης μας (Βαρούσι) με τις πολλές και παλιές εκκλησίες, τα πλακόστρωτα σοκάκια, το κάστρο, τα σπίτια με τα σαχνισιά και τους ψηλούς μαντρότοιχους , τα αρχοντικά κ.τ.λ., βοήθησε στην ευαισθητοποίηση των παιδιών, στην εδραίωση και εμπέδωση του σεβασμού προς το δομημένο και φυσικό περιβάλλον, στην δόμηση υγιούς σχέσης ανθρώπου-πολιτισμού και στην αναζήτηση επίλυσης των διαφόρων περιβαλλοντικών προβλημάτων που ενδεχομένως εμφανίζονται κατά καιρούς. Έτσι, τα σημεία αναφοράς μιας πόλης θα συνεχίσουν να υπάρχουν και στο μέλλον, ταξιδεύοντας στο χρόνο και αποτελώντας μάρτυρες της ιστορίας κάθε τόπου.

Με τη σκέψη ότι οι μαθητές είναι οι αυριανοί πολίτες και ότι η σωστή ενημέρωση και αγωγή τους είναι κρίσιμης σημασίας για τη διατήρηση του ανθρωπογενούς και φυσικού περιβάλλοντος στη χώρα μας, η εκπαιδευτική-πολιτιστική μας ομάδα αναζητώντας μια θέση για το παραδοσιακό πρόσωπο της Ελλάδας στην κοινωνία του αύριο, προσπαθεί μέσα από ασκήσεις πεδίου, δραστηριότητες, φωτογράφιση, αναδίφηση σε ιστορικό υλικό, συγκέντρωση εκπαιδευτικού υλικού, να βοηθήσει τα παιδιά να συνειδητοποιήσουν ότι η σοφή χρήση των πόρων, η διατήρηση της παραδοσιακής μας αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, ο εθελοντισμός και η διάθεση

συμμετοχής για την προστασία του περιβάλλοντος, είναι τα εκ των ων ουκ άνευ συστατικά μιας αυριανής Ελλάδας, όπου οι ίδιοι οι μαθητές σε θέσεις κλειδιά, μελλοντικά, θα παίρνουν σωστές αποφάσεις για την πορεία του τόπου τους. Απαιτείται προσπάθεια, λοιπόν, ευαισθητοποίησης και ταυτόχρονα συνειδητοποίησης των μαθητών και μαθητριών μέσα από το πολιτιστικό μας πρόγραμμα της αξίας της παράδοσης, στην ευρεία και στενή της έννοια, και της άμεσης ανάγκης διατήρησης της λαϊκής μας κληρονομιάς.

Με αφορμή την εκπαιδευτική **επίσκεψη και ξενάγηση του Β3 τμήματος του 9ου Γυμνασίου Τρικάλων** σ' αυτόν τον όμορφο και αξιόλογο παραδοσιακό οικισμό-συνοικία της πόλης μας, την Παρασκευή, 26-01-2024, ο μαθητής μου **Στάθης Νικόλαος** κατέθεσε γραπτώς τις εντυπώσεις του. Σταχυολογώ από το κείμενό του τα ακόλουθα χωρία: «Τις προάλλες εγώ και οι συμμαθητές μου πήγαμε στην παλιά πόλη των Τρικάλων, το Βαρούσι, ως μια τύπου εκπαιδευτική μετακίνηση (εκδρομή), στο μάθημα της Ιστορίας. Αρχικά, είδαμε στο δρόμο μας τις παλιές πολυκατοικίες που κατοικούσαν οι άνθρωποι. Στη συνέχεια και μπαίνοντας στην παραδοσιακή συνοικία της πόλης μας, μας άγγιξε η παλιά ομορφιά: εκκλησίες, εκκλησάκια, το κάστρο και τα υπολείμματά του, παλαιωμένα σπίτια κ.α. Οι εντυπώσεις που αποκόμισα ήταν, κατά βάση, θετικές, αν εξαιρέσουμε το πολύ περπάτημα, καθώς όλα αυτά τα όμορφα κτίσματα που είδαμε, κατά την περιήγηση, παραδοσιακής αρχιτεκτονικής και σύνθεσης από πέτρες, κεραμικά τούβλα, ξύλο, μου φάνταζαν σαν μνημεία που κουβαλάνε πάνω τους αμέτρητα χρόνια ιστορίας και πολιτισμού. Δυστυχώς, όμως, διαπίστωσα πως κάποιοι ανόητοι έχουν μπουτσορώσει, «σκαλίσει» και καταστρέψει παλιές εκκλησίες με μπογιές και ξένα υλικά...πράγμα που μου έκανε κακή εντύπωση. Η περιήγηση και η ξενάγησή μας από την κ. Αμαλία Ηλιάδη στο Βαρούσι ήταν καταπληκτική και σίγουρα αποχωρώντας φύγαμε με χρήσιμες πληροφορίες, ωραίες εικόνες και σκέψεις για το παρελθόν αλλά και το μέλλον της πόλης μας».

Επιστρέψαμε στο σχολείο μας με τις καλύτερες εντυπώσεις, με μνήμες μιας άλλης, ιστορικής εποχής και με εικόνες από τον πολιτισμό της προβιομηχανικής περιόδου. Ευαισθητοποιηθήκαμε ως προς τη συντήρηση και την προβολή της πολιτιστικής μας μνήμης, ως προς την σημασία της ανασκαφής και του ρόλου της στην ανάγνωση του τοπίου και του παρελθόντος. Είμαστε περήφανοι για την πλούσια πολιτιστική

κληρονομιά του Νομού μας, αφού τα σημεία αναφοράς μιας πόλης θα συνεχίσουν να υπάρχουν και στο μέλλον, ταξιδεύοντας στο χρόνο και αποτελώντας μάρτυρες της ιστορίας κάθε τόπου.